

بررسی رابطه اهداف پیشرفت با هیجانات آموزشی و پیشرفت تحصیلی در دانش

آموزان دختر پایه یازدهم شهر تهران

طاهره سادات بدری^۱، دکتر یاسمین عابدینی^۲

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه اهداف پیشرفت با هیجانات آموزشی و پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان دختر پایه یازدهم شهر تهران بود.

روش شناسی: جامعه آماری مورد مطالعه کلیه دانش آموزان دختر دبیرستانی پایه یازدهم شهر تهران بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای مرحله‌ای تصادفی تعداد ۳۰۰ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. جهت گردآوری اطلاعات از پرسشنامه اهداف پیشرفت میدلتن و میگلی (۱۹۹۷)، پرسشنامه هیجان آموزشی پکران (۲۰۱۷) و جهت سنجش پیشرفت تحصیلی از معدل دانش آموزان استفاده شد. داده‌های گردآوری‌شده با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه تحلیل شد.

یافته‌ها: نتایج این پژوهش نشان داد که بین اهداف پیشرفت و هیجانات آموزشی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($p < 0/01$)؛ نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون نیز نشان داد اهداف پیشرفت قادر به پیش بینی هیجانات آموزشی و پیشرفت تحصیلی این دانش آموزان بوده است ($R = 0/156$) و سهم آن در تبیین واریانس هیجانات آموزشی و پیشرفت تحصیلی برابر با ۲/۴ درصد بوده ($R^2 = 0/024$). همچنین نتایج حاصل از تحلیل فرضیه‌های فرعی پژوهش نیز نشان داد بین اهداف پیشرفت بین دانش‌آموزان سه رشته ریاضی، تجربی و انسانی تفاوت معناداری وجود دارد هیجانات آموزشی نیز در بین دانش‌آموزان سه رشته ریاضی، تجربی و انسانی تفاوت معناداری داشت.

کلمات کلیدی: اهداف پیشرفت، هیجانات آموزشی، پیشرفت تحصیلی، دانش آموزان دختر

---

^۱ دانشجوی ارشد دانشگاه علوم تحقیقات، نویسنده مسول badre.there@gmail.com
^۲ دانشیار دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، y.abedini.edu.ui.ac.ir

مقدمه

کسب علم مهم‌ترین و زیربنایی‌ترین فعالیت‌های انسان است. توانایی کسب معلومات از پیشرفته‌ترین و ضروری‌ترین توانمندی‌ها و فعالیت‌های پیچیده و عالی ذهن انسان است. (مشاوران سلیمی و همایی ۱۳۸۷). از طرفی درک بسیاری از رفتارهای انسان به علت پیچیده بودن آن بسیار مشکل است و یکی از دغدغه‌های روان‌شناسان و پژوهشگران است. (زهره سادات حسینی منش و همکاران ۱۳۹۶). نیاز به آموزش یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین نیازهای بشر در طی قرون مختلف به شمار می‌آید و این خواسته یک گروه یا یک ملت خاص نبوده و همه‌ی طبقات اجتماعی را در برمی‌گیرد. با توجه به این‌که این نیاز اساسی شامل همه انسان‌ها و همه‌ی طبقات اجتماعی در همه قرون می‌باشد اهداف پیشرفت یکی از سازه‌هاست که می‌توان به آن به‌عنوان یکی از توانمندسازی‌های تحصیلی توجه کرد. مفهوم اهداف پیشرفت اساساً ناظر بر دلایل فراگیران برای انجام دادن تکالیف است. این نظریه فراتر از سایر نظریه‌ها که برای ایجاد انگیزش در فراگیران بر شناخت و عوامل موقعیتی تأکید دارند به عوامل موقعیتی توجه کرده است. (رستگار، ۱۳۹۱). نظریه اهداف رویکردهایی را توضیح می‌دهند که افراد در موقعیت‌های مختلف پیشرفت دارند و فرض می‌کند که اهداف، سیر رفتار شناخت و انگیزه را مشخص و هدایت می‌کند. (لایمر^۱، ۱۹۹۲، لی^۲ و همکاران، ۲۰۱۰ به نقل از زهره سادات حسینی و همکاران ۱۳۹۶). می‌توان گفت در روانشناسی تربیتی معاصر نظریه جهت‌گیری هدف از مؤثرترین رویکردها در انگیزش بوده و تلویحات انگیزشی مهمی در یادگیری و عملکرد دارند. (رفیع زاده ۱۳۹۱).

در طبقه‌بندی اهداف پیشرفت ابتدا پژوهشگران فقط بر دو جهت‌گیری تسلطی و عملکردی تأکید می‌کردند ولی نظریه‌های جدیدتر به جهت‌گیری: هدفی تسلطی/رویکردی تسلطی-اجتنابی^۳ عملکردی-رویکردی^۴ عملکردی -اجتنابی^۵ را پیشنهاد می‌کنند (الیوت^۶، نوشکا^۷ و مولر^۸ ۲۰۱۶ به نقل از زهره سادات حسینی منش و همکاران ۱۳۹۶). افرادی که دارای اهداف تسلط/گرایش هستند به دنبال رشد شایستگی‌ها بوده و یادگیری برای آن‌ها جالب و جذاب است؛ و از طرفی افرادی که اهداف تسلط/اجتناب را انتخاب می‌کنند از رشد شایستگی‌ها اجتناب کرده و از عدم فهم تکلیف و تبحر نیافتن بر موضوع درسی دوری می‌کنند این افراد تا حدودی از تکالیف چالش‌برانگیز دوری می‌کنند. رفیع زاده، رفعت (۱۳۹۱) افرادی که هدف عملکرد/گرایش بالایی دارند به نشان دادن اینکه توانمندتر از همسالانشان هستند علاقه‌مند و متمایل می‌شوند در صورتی که فراگیرانی که هدف عملکرد/اجتناب دارند در صدد اجتناب کردن قضاوت‌های اجتماعی هستند که بیان می‌دارد آن‌ها توانمندی کمتری نسبت به همسالان خود دارند. (زارع و رستگار، ۱۳۹۳). اهداف پیشرفت در زمینه^۹ پیشرفت تحصیلی اهمیت ویژه‌ای دارد یکی از اصلی‌ترین اهداف عینی آموزش و پرورش در غالب کشورهای جهان و یکی از راه‌های دستیابی به توسعه مؤثر و کارآمد در زمینه‌های مختلف از جمله حیطه‌های آموزش و تربیتی می‌باشد. (ترن و پیچ^۹، ۲۰۰۹ به نقل از زحمت‌کش، حسینی نسب و سعادت، ۱۳۹۴). سعادت، ۱۳۹۴).

1. Lemmer

2. Lee

3. Mastery-approach

4. performance- approach

5. performance-avoidin

6. Elliott

7. Noshka

8. Muller

9. Turn and Pech

پیشرفت تحصیلی در آموزش و پرورش هر جامعه نشان‌دهنده موفقیت نظام آموزشی در زمینه هدف‌یابی و توجه به رفع نیازهای فردی و اجتماعی آن است و بیانگر آن است که آن نظام تا چه حد و به چه میزانی توانسته به عملکرد مورد انتظار خود دست یابد. پیشرفت تحصیلی به توانایی آموخته‌شده یا اکتسابی فرد در موضوعات آموزشی اطلاق می‌شود که به وسیله آزمون‌های فراگیر استاندارد شده یا آزمون‌های معلم ساخته اندازه‌گیری می‌شود. (محمود علیلو، موحدی و علیزاده ۱۳۹۲). به‌طور کلی این اصطلاح به معنای مقدار یادگیری آموزشی فرد است به‌طوری‌که بتوان آن‌ها را در مقوله کلی عوامل مربوط به تقارن‌های فردی و عوامل مربوط به مدرسه و نظام آموزش و پرورش مورد مطالعه قرارداد. (تمنانی فر و گندمی ۱۳۹۰ نریمانی سلیمانی ۱۳۹۲). عوامل شناختی و بالینی متعددی در پیشرفت تحصیلی یک دانش‌آموز مؤثر هستند و می‌توانند آن را پیش‌بینی کنند اما یافته‌های پژوهشی متعددی نشان دادند. (الیوت و هیل^۱ ۲۰۱۸) در بین عوامل شناختی مؤثر بر پیشرفت تحصیلی حافظه کاری، هوش و مهارت‌های زبانی نقش نقش پیش‌بینی کننده قوی‌تری دارند. (زحمتکش، حسینی نسب و سعادت‌ی شامیر ۱۳۹۴)؛ اما در این میان هیجان‌ات آموزشی همچون امید، رخوت، اضطراب و ترس نیز قابل‌بحث هستند و قویا در این پژوهش به ارتباط پیشرفت تحصیلی با هیجان‌ات آموزشی پرداخته خواهد شد. هیجان‌ها را مجموعه‌ای از فرایندهای روان‌شناختی مرتبط باهم توصیف می‌کند که شامل عواطف شناخت و مؤلفه‌های انگیزشی روان‌شناختی و واکنش‌های فیزیولوژیکی است. برای مثال در هیجان اضطراب امتحان احساس تشویش و ناراحتی (بعد عاطفی) نگرانی‌ها (بعد شناختی) تمایل به اجتناب (بعد انگیزشی) و حالت‌های چهره و برخی حالت‌های فیزیولوژیکی را مشاهده می‌کنیم.

این نوع هیجان‌ات در دوران نوجوانی و دانش‌آموزی به لحاظ این‌که دانش‌آموزان از عناصر تأثیرگذار آتی جامعه هستند و به جهت اهمیت بسیار زیادی که برای خانواده و فضاهای آموزشی دارند مهم جلوه می‌کنند و می‌بایست برای احساسات و اهداف پیشرفت‌های نگرش‌های تحصیلی، مهارت‌های زندگی و نحوه یادگیری آنان توجه بیشتری شود و محیط‌های آموزشی نیاز به آموزش انواع مهارت‌های اجتماعی را به دانش‌آموزان احساس می‌کنند و آموزش کنترل هیجان‌ات و پیگیری اهداف پیشرفت برای رسیدن به پیشرفت تحصیلی مطلوب بسیار مهم جلوه می‌کند؛ بنابراین سؤال پژوهش حاضر این بود که آیا بین اهداف پیشرفت و هیجان‌ات آموزشی و پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان دختر پایه یازدهم شهر تهران در رشته‌های تحصیلی تجربی، ریاضی و انسانی رابطه معناداری وجود دارد؟

روش

پژوهش موردنظر از نظر هدف کاربردی و از نظر گردآوری اطلاعات غیرآزمایشی و به عبارت دقیق‌تر از نوع توصیفی و همبستگی می‌باشد که به پیش‌بینی رابطه بین چند متغیر اقدام می‌کند که بر اساس هدف تحقیق تحلیل می‌شود. جامعه آماری مورد مطالعه کلیه دانش‌آموزان دختر دبیرستانی پایه یازدهم شهر تهران بودند که در سال تحصیلی ۹۸-۹۷ تحصیل می‌کردند. تعداد کل این دانش‌آموزان ۲۱۰۰۰ نفر بوده که بر اساس جدول مورگان و روش نمونه‌گیری خوشه‌ای مرحله‌ای تصادفی ۳۳۰ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شده بودند به این صورت که در ابتدا از میان مناطق آموزشی شهر تهران به‌طور تصادفی ۳ منطقه و از هر منطقه ۱ مدرسه انتخاب و در نهایت از هر مدرسه ۳ کلاس انتخاب شد در نهایت با ریزش ۳۰ نفر از آزمودنی‌ها جمعاً به تعداد ۳۰۰ نفر (شامل ۱۰۰ نفر از دانش‌آموزان منطقه ۱، ۱۰۰ نفر از دانش‌آموزان منطقه ۱۰ و ۱۰۰ نفر از دانش‌آموزان منطقه ۱۷) به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. در پژوهش حاضر از روش‌های آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار و ...) و از روش‌های آمار استنباطی (آزمون کولموگروف

¹ . Elliot and Hill

اسمیرنوف به منظور بررسی نرمال بودن داده‌ها، ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه و مفروضه‌های آن از جمله، دوربین و اتسون، آزمون تولورانس و آزمون تورم واریانس استفاده شد جهت گردآوری اطلاعات در پژوهش حاضر از دو عدد پرسشنامه استفاده شد

۱- پرسشنامه اهداف پیشرفت میدلتن و میگلی (۱۹۹۷)- این پرسشنامه به وسیله میدلتن و میگلی در سال (۱۹۹۷) ساخته شد که اهداف پیشرفت را در سه خرده مقیاس اهداف تبحری شامل سؤالات (۱-۵)، اهداف رویکرد - عملکرد، شامل سؤالات (۶-۹) و اهداف اجتناب - عملکرد شامل سؤالات (۱۰-۱۲) می‌سنجد. سؤالات در طیف ۵ درجه‌ای لیکرت تنظیم شده است و به ترتیب به گزینه کاملاً موافقم نمره ۵، موافقم نمره ۴، تا حدودی نمره ۳، مخالفم نمره ۲ و به کاملاً مخالفم نمره ۱ تعلق می‌گیرد. میگلی و همکاران (۱۹۹۸) این پرسشنامه را بر روی دانش آموزان دبیرستانی اجرا کردند و همسانی درونی این پرسشنامه را با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ مورد ارزیابی قراردادند. آن‌ها ضریب آلفای کرونباخ را برای خرده مقیاس اهداف تبحری برابر با ۰/۸۱ درصد برای خرده مقیاس اهداف رویکردی - عملکردی برابر با ۰/۸۴ درصد و برای خرده مقیاس اهداف اجتنابی - عملکردی برابر ۰/۸۳ درصد گزارش کرده‌اند. محسن پور (۱۳۸۴) نیز ضریب آلفای کرونباخ برای سه خرده مقیاس این پرسشنامه را به ترتیب ۰/۸۳/۷۷ و ۰/۷۵ درصد گزارش می‌دهد و با بهره‌گیری از تحلیل عاملی تأییدی سه عامل را از آن استخراج کرده است. پرسشنامه هیجان آموزشی پکران (۲۰۱۷)- این پرسشنامه به وسیله پکران در سال (۲۰۱۷) ساخته شد که هیجان آموزشی را در ۸ بعد شامل لذت از یادگیری شامل سؤالات (۱-۱۰) امیدواری به یادگیری شامل سؤالات (۱۶-۱۱)، افتخار به یادگیری، شامل سؤالات (۲۲-۱۷) عصبانیت از یادگیری شامل سؤالات (۳۱-۲۳)، اضطراب یادگیری شامل سؤالات (۴۲-۳۲)، شرمندگی از یادگیری شامل سؤالات (۵۳-۴۳)، ناامیدی از یادگیری شامل سؤالات (۶۴-۵۴) و خستگی از یادگیری شامل سؤالات (۷۵-۶۵) می‌سنجد سؤالات در طیف ۵ درجه‌ای لیکرت تنظیم شده است و به ترتیب از هرگز تا همیشه نمره ۱ تا ۵ تعلق می‌گیرد. باید توجه داشت که پکران با لحاظ کردن مبانی نظریه سؤالات را به گونه‌ای طراحی کرده است که هر قسمت تجربه‌ای هیجانی را در سه دسته موقعیت گوناگون می‌سنجد. برای مثال هیجان‌های مربوط به امتحان، سه دسته سؤالات مربوط به هیجان‌هایی که پیش از امتحان تجربه شده‌اند هیجان‌های حین و هیجان‌های پس از امتحان را می‌سنجد. همچنین در هر خرده مقیاس بعد هیجانی، شامل عاطفی، شناختی، انگیزشی و فیزیولوژیکی هستند مشخص شده است. پکران و همکارانش (۲۰۱۷) نشان دادند آلفای کرونباخ محاسبه شده برای زیر مقیاس‌های پرسشنامه از ۷۵ تا ۹۵ درصد است که پایایی قابل قبول را نشان می‌دهد. و شکست در پژوهش کوشکی و همکاران (۱۳۹۲) متن اصلی این پرسشنامه جهت انجام پژوهشی با عنوان ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه هیجان‌های آموزشی در شرایط موفقیت ابتدا توسط یک متخصص زبان انگلیسی دو نفر از دانشجویان دکترای روانشناسی به فارسی ترجمه شد. سپس دو نفر از متخصصان روانشناسی و زبان انگلیسی پس از بررسی سه فرم ترجمه بر ترجمه نهایی توافق کردند. در نهایت یک متخصص زبان انگلیسی دوزبانه، ۴ نفر از اساتید روانشناسی و علوم تربیتی و ۵ دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی روایی صوری و محتوایی پرسشنامه را تأیید کردند. همچنین جهت سنجش پیشرفت تحصیلی دانش آموزان با رجوع به پرونده تحصیلی آن‌ها در پایان نیمسال اول استخراج و مورد استفاده قرار گرفت.

جدول ۱ ضرایب همبستگی اهداف پیشرفت با هیجانات آموزشی و پیشرفت تحصیلی

پیشرفت تحصیلی	هیجانات آموزشی	اهداف پیشرفت
$r = -0/114$	$r = 0/148$	
$p = 0/048$	$p = 0/011$	

نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد که بین اهداف پیشرفت و هیجانات آموزشی دانش آموزان (P= 0/011؛ r= 0/148) در سطح خطای کمتر از 0/05 (p<0/05) رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؛ به عبارتی دیگر هر چه اهداف پیشرفت زیاد شود، هیجانات آموزشی آنان افزایش می‌یابد و بالعکس. همچنین بین اهداف پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان (P= 0/114؛ r= - 0/114) در سطح خطای کمتر از 0/05 (p<0/05) رابطه منفی و معناداری وجود دارد.

جدول ۲ ضریب همبستگی هیجانات آموزشی و پیشرفت تحصیلی

پیشرفت تحصیلی	هیجانات آموزشی
$r = 0/131$	
$p = 0/024$	

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که بین هیجانات آموزشی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر پایه ۱۱ شهر تهران (P= 0/131؛ r= 0/131) در سطح خطای کمتر از 0/05 (p<0/05) رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. به عبارتی دیگر هر چه هیجانات آموزشی بهبود یابد، اهداف پیشرفت آنان افزایش می‌یابد و بالعکس؛ بنابراین فرضیه پژوهش تأیید می‌شود.

جدول ۳ نتایج رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی بر اساس اهداف پیشرفت و هیجانات آموزشی

متغیر پیش‌بین	R	R^2	R^2 تعدیل شده
اهداف پیشرفت - هیجانات آموزشی	0/176	0/031	0/025

متغیرهای پیش‌بین (اهداف پیشرفت - هیجانات آموزشی) قادر به پیش‌بینی متغیر ملاک (پیشرفت تحصیلی) هستند

(R= 0/176) که سهم آن‌ها در تبیین واریانس پیشرفت تحصیلی برابر با ۲/۵ درصد است ($R^2 = 0/031$)؛

به عبارت دیگر، در صورتی که تعمیم نمونه مورد مطالعه به جامعه اصلی، این متغیرها قادر به تبیین ۲/۵ واریانس پیشرفت تحصیلی می‌باشند.

جدول ۴ تحلیل واریانس چندمتغیره مدل رگرسیونی

آزمون رگرسیون	مجموع توان‌های دوم	درجه آزادی	میانگین توان‌های دوم	F	P
رگرسیون	۲۲/۲۰۶	۲	۱۱/۱۰۳	۴/۴۷۴	۰/۰۰۹
باقیمانده	۶۹۲/۳۵۴	۲۹۶	۲/۳۳۹		
جمع	۷۱۴/۵۶	۲۹۸			

برای معنی داری مقدار ضریب همبستگی چندگانه نتایج تحلیل واریانس (جدول ۴-۱۴) نشان می‌دهد که مقدار F محاسبه شده (۴/۴۷۴) برای متغیرهای پیش‌بین در سطح $p < 0/01$ معنادار است، بنابراین اهداف پیشرفت و هیجانات آموزشی به صورت معناداری پیشرفت تحصیلی را پیش‌بینی می‌کنند.

جدول ۵ ضرایب رگرسیون اهداف پیشرفت و هیجانات آموزشی در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی

متغیر پیش‌بین	ضریب استاندارد نشده		ضریب استاندارد شده	
	B	خطای برآورد	Beta	t
ضریب ثابت	۱۸/۸۴۱	۰/۵۷۹		۳۲/۵۲
اهداف پیشرفت	-۰/۲۸۷	۰/۱۳۹	-۰/۱۱۸	-۲/۰۶
هیجانات آموزشی	۰/۴۱۴	۰/۱۷۶	۰/۱۳۴	۲/۳۴

بحث و نتیجه‌گیری

ضریب رگرسیون متغیرهای پیش‌بین نشان می‌دهد که اهداف پیشرفت با مقدار بتای ($\beta = -0/118$) هیجانات آموزشی با مقدار بتای ($\beta = 0/134$) می‌توانند پیشرفت تحصیلی در سطح معناداری کمتر از $0/05$ ($p < 0/05$) را به صورت معنی داری تبیین کنند.

نتایج حاصل از یافته‌های توصیفی نشان داد ۲۸/۳ درصد از پاسخگویان در رشته ریاضی، ۲۹/۷ درصد در رشته تجربی و ۴۲ درصد در رشته انسانی تحصیل می‌کنند. میانگین و انحراف معیار اهداف پیشرفت بین دانش آموزان دختر شهر تهران ($2/22 \pm 0/63$) است. واژ بین ابعاد اهداف پیشرفت، اهداف اجتناب - عملکرد دارای بالاترین میانگین و اهداف رویکرد - عملکرد دارای کمترین میانگین می‌باشند. میانگین و انحراف معیار هیجانات آموزشی نیز در بین دانش آموزان

دختر شهر تهران (۲/۶۷±۰/۵) است. واژ بین ابعاد هیجانان آموزشی، افتخار به یادگیری دارای بالاترین میانگین و نامیدی از یادگیری دارای کمترین میانگین می‌باشند همچنین میانگین وانحراف معیار پیشرفت تحصیلی بین دانش آموزان دختر شهر تهران (۱۷/۰۴±۱/۵) است.

تحلیل فرضیه اصلی: تحلیل بخش اول فرضیه اصلی پژوهش نشان داد بین اهداف پیشرفت و هیجانان آموزشی دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. تحلیل بخش دوم فرضیه اصلی پژوهش نیز نشان داد بین اهداف پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه منفی و معناداری وجود دارد. این نتایج با نتایج پژوهش (نیکدل کدیور، فرزاد، عرب زاده و کاووسیان، پکران، ۲۰۱۷ و گوئنز و همکاران، ۲۰۱۶) همسو می‌باشد. در تبیین این فرضیه می‌توان گفت هیجان‌های تحصیلی به‌طور مستقیم به فعالیت‌های تحصیلی یا نتایج تحصیلی گره‌خورده‌اند. اثر هیجان‌ها بر یادگیری و پیشرفت تحصیلی به‌وسیله تعدادی مکانیسم میانجی شناختی و انگیزشی که شامل انگیزش، راهبردهای یادگیری و مهم‌تر از همه اهداف پیشرفت است ایجاد می‌شود بنابراین با توجه به نقش و جایگاه مهم هیجان‌ها در یادگیری محیط‌های آموزشی باید به دنبال پرورش هیجانان مثبت مثل امیدواری و لذت از کلاس و کاهش هیجان‌های منفی مثل کاهش خستگی از کلاس و اضطراب امتحان گردد از سوی دیگر اهداف پیشرفت از جمله مهم‌ترین پیشایندهای هیجان‌ها هستند که درعین حال بر عاطفه، شناخت و رفتار دانش آموزان در موقعیت‌های تحصیلی اثرگذار هستند. اهداف پیشرفت چارچوبی می‌سازند که دانش آموزان با توجه به آن چارچوب یادگیری و پیشرفت خود را تفسیر کرده و واکنش نشان می‌دهند. بنابراین اهداف پیشرفت می‌تواند افکار و اعمال مربوط به پیشرفت دانش آموزان را تنظیم کند و منجر به شکل‌گیری هیجان‌های دانش آموزان شود. تحلیل فرضیه فرعی دوم پژوهش نشان داد بین هیجانان آموزشی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. به‌عبارتی دیگر هر چه هیجانان آموزشی بهبود یابد، پیشرفت تحصیلی آنان افزایش می‌یابد و بالعکس. این نتیجه با نتایج پژوهش صمدیه، غلامعلی لوانانی و خامسان (۱۳۹۶) و حیات، قاسمی، رضائی و نبیئی (۱۳۹۶) همسو می‌باشد در تبیین این یافته می‌توان گفت هیجان‌های تحصیلی مثبت کاربرد راهبردهای یادگیری خلاق و انعطاف‌پذیر مانند بسط، سازمان‌دهی، ارزیابی انتقادی، و نظارت فراشناختی را تسهیل می‌کند. هیجان‌های تحصیلی منفی نیز کاربرد راهبردهای غیرقابل انعطاف مانند تکرار ساده و تکیه بر روش‌های الگوریتمی را تسهیل می‌کند. پکران (۲۰۰) نیز معتقد است این اثرات در مورد هیجان‌های فعال‌ساز مانند لذت بیشتر از هیجان‌های غیرفعال‌ساز مانند آرامش است هیجان‌هایی چون آرامش یافتگی باعث غیرفعال شدن فیزیولوژیکی و حتی شناختی می‌شود و در نتیجه به کاهش توجه، پردازش سطحی اطلاعات و کاهش عملکرد تحصیلی منجر می‌شود. تحلیل فرضیه فرعی سوم پژوهش نشان داد اهداف پیشرفت و هیجانان آموزشی قادر به پیش بینی پیشرفت تحصیلی هستند این نتیجه با نتایج پژوهش (موراتیدیس و همکاران، ۲۰۱۸، یوردان، ۲۰۱۵ و رادوسویچ ۲۰۱۵) همسو می‌باشد. این فرضیه را می‌توان بر اساس نظریه کنترل - ارزش پکران (۲۰۱۷) تبیین کرد این نظریه دانش آموزان را از جمله مهم‌ترین پیشایندهای فردی در شکل‌گیری ارزیابی‌های کنترل و ارزش و در نتیجه هیجان‌های تحصیلی آن‌ها می‌داند پکران و همکاران (۲۰۱۷) فرض می‌کند اهداف پیشرفت ارزیابی‌های مربوط به کنترل و ارزش زیربنای هیجانان پیشرفت را تسهیل می‌کند و بنابراین هیجان‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهند. اهداف تبحری توجه دانش آموزان را بر فعالیت یادگیری متمرکز می‌کند و اهداف عملکردی توجه دانش آموزان را بر نتیجه عملکرد متمرکز می‌کند. بنابراین اهداف تبحری تسهیل‌کننده هیجان‌های فعالیت مثبت (مانند لذت از یادگیری) و کاهش‌دهنده هیجان‌های منفی فعالیت درسی (مانند خستگی) هستند و بدین طریق بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تأثیر می‌گذارند.

منابع

- حسینی منش، ز. س و همکاران (۱۳۹۶)، نقش اهداف پیشرفت باورهای معرفت‌شناختی و کیفیت تجربه یادگیری و اهمال‌کاری تحصیلی دانشجویان، دانشگاه الزهراء، اندیشه‌های نو تربیتی دوره ۳۱۳ شماره ۲
- رفیع زاده، ر، (۱۳۹۱)، بررسی رابطه باورهای انگیزشی جهت‌گیری اهداف و استفاده از راهبردهای شناختی و فراشناختی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان سال دوم دبیرستان شهر یزد پایان‌نامه کارشناسی ارشد
- زارع، ح و رستگار، ا، (۱۳۹۱) رابطه باورهای معرفت‌شناختی و فرایندهای شناختی، بررسی نقش واسطه‌ای اهداف پیشرفت مجله. روانشناسی شماره ۱۶(۴) سس ۴۰۴-۳۸۸
- زحمتکش، زینب حسینی نسب، داوود سعادت‌ی و همکاران ف (۱۳۹۴) بررسی رابطه حافظه کاری بهره هوشی با پیشرفت تحلیلی دانش آموزان در یک‌زبانه و دوزبانه تهران، نشریه علمی پژوهشی آموزش و ارزشیابی شماره ۳۲(۸) صص ۱۱۱-۱۱۳
- زارع، ج، رستگار، ا، (۱۳۹۳)، مدل علی پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانشجویان آموزشی مجازی. نقش باورهای هوش، اهداف پیشرفت و هیجان‌های تحصیلی، دو فصلنامه علمی-پژوهشی شناخت اجتماعی، سال سوم، شماره ۲ پیاپی (۶) صص ۱۹-۳۲
- شاوران، ح ر، سلیمی، ق.ع و هابی ر، (۱۳۸۷) سنجش عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه اصفهان بر اساس فرهنگ‌های چندگانه آنان، مجله پژوهشی دانشگاه اصفهان علوم انسانی ۱(۲۹)، صص ۱۴۷-۱۶۰
- صمدیه، ه، غلامعلی لواسانی، م، خامسان، ا (۱۳۹۶)، مدل یابی علمی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان براساس اهداف پیشرفت و هیجان‌های تحصیلی، فصلنامه پژوهش‌های کاربردی روان‌شناختی، پیاپی (۲) ۸، صص ۳۴-۱۷
- نریمانی، م و سلیمانی، ا (۱۳۹۲) اثربخشی توان‌بخشی شناختی بر کارکردهای اجرایی حافظه کاری و توجه و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دارای اختلال یادگیری ریاضی، مجله‌ی و توانایی‌های یادگیری شماره ۲(۳) صص ۱۱۵-۹۱
- Elliot, A. J., & Murayama, K. (2018). On the measurement of achievement goals: Critique, illustration, and application. *Journal of Educational Psychology*, 100, 613–628.
- Goetz, T, Pekrun, R, Hall, N. C, & Haag, L. (2017). Academic emotions from a social cognitive perspective: Antecedents and domain specificity of students'
- Goetz, Thomas & Cronjaeger, Hanna & Frenzel, Anne & Oliver Lüdtke & Hall, Nathan C. (2016). Academic self-concept and emotion relations: Domain specificity and age effects. *Contemporary Educational Psychology*, 35(1):4458.
- Mouratidis, A., Vansteenkiste, M., Lens, W., & Vanden Auweele, Y. (2018). Beyond positive and negative affect: Achievement goals and discrete emotions in the elementary physical education classroom. *Psychology of Sport and Exercise*, 10(3), 336–343.
- Pekrun, R. (2017). The control-value theory of achievement emotions: Assumptions, corollaries, and implications for educational research and practice. *Educational Psychology Review*, 18, 315–341

Urdan, T. (20۱۰). Can achievement goal theory guide school reform? In P. R. Pintrich & M. L. Maehr (Eds.), *Advances in motivation and achievement: Motivating students, improving schools: The legacy of Carol Midgley*, 13, 361–392.

examine the relationship between the achievement goals with educational emotions and academic achievement base girl students in Tehran

Taherah Sadat Badri¹, Dr. Yasmin Abedini²

Abstract

Purpose: The purpose of present study was to examine the relationship between the achievement goals with educational emotions and academic achievement base girl students in Tehran.

Methodology: The statistical population of this study was all 11th base girl students of high school in Tehran, which 300 students were selected by using random-cluster sampling method. The achievement goals questionnaire by *Middleton & Midgley* (1997), and the educational emotions Questionnaire by *Pekrun* (20¹⁷) were used to collect data, and the mean of students were used to measure academic achievement. The collected data were analyzed using Pearson correlation coefficient and multiple regression.

Findings: The results showed that there was a positive and significant relationship between achievement goals with educational emotions and academic achievement of students ($p < 0.01$). The results of regression analysis also showed that the achievement goals were able to predict the educational emotions and academic achievement of these students ($R = 0.156$) and its contribution to explaining the variance of educational emotions and academic achievement was 2.4% ($R^2 = 0.024$). Also, the results of the sub-hypothesis analysis of the research showed that there was a significant difference between the achievement goals between the students of the three discipline of mathematical, experimental and humanities. Educational emotions had also significant difference among the students of the three discipline of mathematical, experimental and humanities.

Keywords: Achievement Goals; Educational Excitement; Academic Achievement; Girl Students.

---

1 Senior Student, Research University, Corresponding Author badre.there@gmail.com

2 Associate Professor of Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Isfahan. y.abedini.edu.ui.ac.ir